

Projev předsedy Senátu Miloše Vystrčila při příležitosti 75. výročí vzniku NATO

30.5.2024 - Miloš Vystrčil | Senát PČR

Píše se rok 1946. Winston Churchill ve Fultonu ve své „Řeči o železné oponě“ kritizuje Sovětský svaz a vyzývá k úzké spolupráci Spojenými státy americkými a Velké Británií.

O rok později Harry Truman přichází s doktrínou zadržování komunismu v zemích, které by se mohly stát cílem sovětské expanze. Sovětský svaz zcela neotevřeně upevňuje nadvládu ve své sféře zájmu. Na západě na to logicky reagují. Vývoj směřuje k vytvoření obranného paktu.

4. dubna 1949 podepisují ministři zahraničních věcí 12 států (Belgie, Dánska, Francie, Nizozemska, Islandu, Itálie, Lucemburska, Norska, Portugalska, Velké Británie, Kanady a Spojených států) Washingtonskou smlouvu, která zakládá Seveatlantickou alianci.

Jsem velmi rád a hrdý na to, že Vás v okamžiku, kdy si připomínáme 75. výročí od vzniku Aliance, můžeme přivítat v českém Senátu v jeho Hlavním sále. Velmi si toho vážím a jsem přesvědčen, že si to český Senát za své dlouhodobé postoje zaslouží. Já se nyní vrátím ke svému historickému exkurzu.

Po založení NATO se Aliance postupně rozrůstá o nové členy. Po přistoupení Německa Sovětský svaz reaguje a se svými satelity, mezi kterými byla i Československá socialistická republika nebo Polsko, podepisuje Varšavskou smlouvu a zakládá Varšavský pakt. Studená válka pokračuje, studená válka sílí.

Studenoválečné závody ve zbrojení a éra „jaderného odstrašování“ nakonec přinášejí pro někoho možná nečekaný výsledek.

Na začátku devadesátých let 20. století dochází k rozpadu Sovětského svazu a rozpuštění Varšavského paktu. Je to velký úspěch a úleva, aspoň pro ty z nás, kteří tu dnes sedíme. Společenství demokratických a svobodných zemí se rozšiřuje o země východního bloku, mezi které tehdy patřila taky Československá socialistická republika, později Československo, to se stává součástí svobodného světa. Svět se nadechuje a prostor svobody sílí a roste.

Jsme nadšeni a (možná někteří) snad i opojeni pocitem, že ze světa zmizel bezprostřední nepřítel. Aliance se postupně nadále rozšiřuje o nově vzniklé svobodné demokratické země a vše se na první pohled jeví jako zalité sluncem. Jsme součástí toho a cítíme se bezpečně.

Minimálně v Evropě nás to vede k lehkovážnosti. Vybíráme si „mírovou dividendu“ a před investicemi do obrany a bezpečnosti obecně dáváme přednost investicím, které zvyšují náš životní standard a naše pohodlí. V tomto duchu také bez většího rozmyslu a často neopatrně v hospodářské oblasti zvyšujeme svou surovinovou a výrobní strategickou závislost na nedemokratických zemích. Touha po pohodlí a společenském materiálním zajištění bohužel vítězí.

Nejsme schopni si to přes některá varování plně uvědomit, a právě v této době si zaděláváme na dnešní problémy, s nimiž se musíme vyrovnat.

Rusko se totiž brzy začíná chovat způsobem, který jasně napovídá, že není spřátelenou zemí, ale dočasně oslabeným nepřítelem. Vzpomeňme si na obsazení Jižní Osetie a Abcházie v roce 2008, na anexi Krymu v roce 2014 nebo na podněcování proruských nepokojů v Donbasu. Vedle nepokrytých

aktů vojenské agrese se stále častěji setkáváme s projevy hybridní války vedené v kyberprostoru. Ruská plnohodnotná invaze na Ukrajinu 24. února 2022 je vlastně jenom poslední kapkou.

I my v Evropě tak konečně dospíváme k závěru, že je nejvyšší čas přístup k vlastnímu bezpečí přehodnotit.

Nedostatečné investice do obranných kapacit NATO se dnes ukazují jako vážně limitující pro naši schopnost pomáhat bránící se Ukrajině. Velmi jsme rovněž podcenili, a dle mého názoru stále podceňujeme, informační válku.

Rozpínavosti Ruska se musíme zabránit. Prioritou všech členů NATO a celého svobodného světa nyní musí být maximální možné zvýšení kapacit obranného průmyslu a dodání tolika zbraňových systémů, kolik bude Ukrajina potřebovat, a to po dobu, a musíme to dělat podobu, po jakou to bude potřebovat.

Věřím, že již v následujících dnech na Ukrajinu dorazí první zásilka munice, kterou se podařilo opatřit v rámci české iniciativy. Děkuji všem zemím, které se dosud zapojily, děkuji za každý příspěvek. Společně jsme pro Ukrajinu vybrali zatím přes 1,6 miliardy eur.

Morálním povzbuzením pro Ukrajinu je i perspektiva jejího budoucího členství v NATO. Protože Ukrajina má mít, stejně jako jsme měli také my všichni, možnost určit si, kam bude patřit. A její přání je jasné.

Život v míru jsme začali v Evropě pokládat za samozřejmost. Mír pro nás zevšedněl podobně jako vzduch, který dýcháme.

U mnoha členských zemí Aliance naše spoluodpovědnost za bezpečnost Aliance ustoupila partikulárním ekonomickým zájmům. Například, když jsme v roce 2001 umožnili Čínské lidové republice vstoupit do Světové obchodní organizace, věřili jsme, že můžeme fungovat v celosvětovém systému, ve kterém budou všichni respektovat stejná pravidla. V tom jsme se však mýlili. Vывazování se ze strategické závislosti bude postupné a místy i bolestivé.

Jsem přesvědčen, že nemáme však jinou možnost. Aliance je aktivní, a tím pádem i zranitelná, nejen v klasických vojenských doménách (na zemi, na moři, ve vzduchu) ale i v nových oblastech – v kyberprostoru a ve vesmíru. A pouze pokud budeme schopni si samostatně vyrábět a vyvíjet nejmodernější technologie, budeme se moci účinně bránit.

Od pádu berlínské zdi jsme si zkrátka někteří zvykli vybírat „mírovou dividendu“. Zanedbávali jsme přitom investice do obranyschopnosti a bezpečnosti a ušetřené prostředky jsme buď projídali, nebo v lepším případě investovali do ekonomické a společenské prosperity. Zároveň jsme spoléhali především na jiné, například Spojené státy americké. Co nyní?

Nyní je naším úkolem s tím skončit. Úkolem evropských vlád, evropských parlamentů a celého společenství je podíly na zvyšování naší obranyschopnosti narovnat. Naším úkolem je v rámci Aliance plnohodnotně spolupracovat a podpořit obrodu evropského obranného průmyslu a naší obranyschopnosti.

Výzvy, před kterými dnes stojíme, jsou bezesporu velké, obtížné a zásadní – ale navíc jsou nevyhnutelné.

Vážím si toho, že se Praha stala dějištěm tak důležité události, jakou je neformální zasedání ministrů zahraničních věcí zemí NATO. Konference, kde se diskutuje budoucnost nejsilnějšího obranného společenství.

Před 25 lety byla naše Česká republika nováčkem. Dnes jsme spolehlivý člen Aliance a jsem hrdý na naše pevné postoje, jejichž součástí je i silná podpora Ukrajiny.

Jsem hrdý na český Senát, který je v podpoře zahraničněpolitické orientace České republiky konzistentní a aktivní, a chtěl bych z tohoto místa všem minulým i současným senátorům, kteří se o to zasloužili, za jejich postoje poděkovat. Je to důležité nejen pro český Senát, ale pro celou Českou republiku.

Považuji v této souvislosti za příznačné, že dnes při připomínce 75. výročí založení Aliance právě na půdě českého Senátu vystoupí se svými projevy tři ministři zahraničních věcí – ministryně Finska Elina Valtonen, ministr zahraničí Polska Radosław Sikorski a ministr zahraničí Česka Jan Lipavský a také vystoupí generální tajemník NATO Jens Stoltenberg.

Jsem hrdý na to, že můžeme být již 25 let součástí Severoatlantické aliance. První prezident samostatné demokratické České republiky Václav Havel při podpisu ratifikační listiny prohlásil, že nám naše členství v NATO dává: *“naději, že naše země už nikdy nepodlehne, ani nebude obětována jakémukoliv agresorovi, a zároveň vyjadřuje naše jasné odhodlání spoluodpovídat za svobodu národů, lidská práva, demokratické hodnoty a mír na našem kontinentě.”*

Naši političtí předchůdci Česko do Aliance přivedli a my nyní společně s dalšími členy Aliance čerpáme výhody života pod ochranou tohoto na světě nejsilnějšího obranného štítu.

Je naším společným úkolem, aby tomu tak bylo i do budoucna, aby pod náš společný štít přicházeli další, abychom tomu byli otevřeni a abychom poskytovali podporu a ochranu všem, kteří chtějí žít v míru a v bezpečí.

Děkuji Vám za účast na naší debatě a přeji nám, abychom se nebáli činit odvážná rozhodnutí.

NATO bude jen tak silné, jak silní budou jeho členové. Protože my jsme NATO, we are NATO.

<https://www.senat.cz/zpravodajstvi/zprava.php?id=3740>